ಒಳಾಂಗಣ, ಹೊರಾಂಗಣ

ಜೇನ್ ಸಾಹಿ

ಒಮ್ಮೆ ಟ್ಯಾಗೂರರನ್ನು ನೀವು ನಿಮ್ಮದೇ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲು ಕಾರಣ ಏನು ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ, ನನ್ನ ಶಾಲಾದಿನಗಳಲ್ಲಿ, ಸಾಲು, ಸಾಲಾಗಿರುವ ಬೆಂಚುಗಳು, ಖಾಲಿ ಗೋಡೆಗಳು, ಎತ್ತರದಲ್ಲಿರುವ ಕಿಟಕಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಕೋಣೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಸೀಮಿತಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡ ದಾರುಣ ಅನುಭವದ ನೆನಪುಗಳೇ ಕಾರಣ. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದಿಗಿನ ಒಡನಾಟದ ಅನುಭವವನ್ನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಹಂಬಲಿಸುತಿದ್ದೆ ಎಂದರು[1]. ಶಾಲೆಗಳು ಸದಾ ಕಾಲ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಿಮಿತಿಯನ್ನು ಹೇರುವ ತಾಣಗಳಾಗಿದ್ದು ದೈಹಿಕ ಚಲನೆ ಮತ್ತು ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರಚೋದಿಸುವ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಸವಾಲು ಹಾಕುವ ಅವಕಾಶಗಳೇ ಇಲ್ಲದಿರುವಂತಹವು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಮನೆಯ ಪ್ರಪಂಚ ಮತ್ತು ನಾವು ವಾಸಿಸುವ ಗ್ರಾಮದ ಪರಿಸರಕ್ಕೆ ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ತರಗತಿಕೋಣೆಯು ಕೂಡಿಹಾಕಿದಂತಿರುವ, ಕಿಕ್ಕಿರಿದ ಮತ್ತು ಸ್ನೇಹಪರವಲ್ಲದ ತಾಣವಾಗಿದೆ.

ಶಾಲೆಯು ಗೋಚರವಾಗುವಂತಹ, ಆದರೆ ಅಮೂರ್ತವಾದ ಒಂದರ ಮೇಲೆ ಇನ್ನೊಂದು ಪೇರಿಸಿದಂತಿರುವ ಅನೇಕ ಅಂಶಗಳಿಗೆ ನೆಲೆದಾಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ: ಕಟ್ಟಡದ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಭೌತಿಕ ಪರಿಸರ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವಿಶಿಷ್ಟ ಅನುಭವ ಮತ್ತು ಸೂಕ್ಷ್ಮತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳು ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷಕರು, ಮನೆ ಹಾಗೂ ಸಮುದಾಯದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿನ ಪರಿಸರದ ಭಾಷೆ, ಇತಿಹಾಸ ಮತ್ತು ಇದಲ್ಲದೇ ಅನೇಕಾನೇಕ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು ಮತ್ತು ಮಿತಿಗಳಿಗೆ ಎಡೆಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಮಾನವನ ದೇಹದಲ್ಲಿರುವಂತೆಯೇ ಒಂದು ಶಾಲೆಯೂ ನಮ್ಯತೆ ಮತ್ತು ಪೆಡಸುತನವನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. ಇದು ಅತೀ ತೆಳುವಾದ ಪೊರೆಯಿಂದ ಒಳ ಮತ್ತು ಹೊರಗನ್ನು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದಂತಿರುವ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಪರ್ಕವಿರುವ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ. ಒಂದು ಶಾಲೆಯ ಸುಸ್ಥಿತಿಯು ಅದರ ಒಳಗಿನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಪರಿಸರದ ಅಂಶಗಳನ್ನು ಗುರುತಿಸಿ ಪೋಷಿಸುವುದನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದೆ.

ನಾನು ನಲವತ್ತು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಗ್ರಾಮವಾದ ಸಿಲ್ವೆಪುರಕ್ಕೆ ಮೊದಲ ಬಾರಿ ಬಂದಾಗ ಅಲ್ಲಿನ ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಾರೆ ಕೆಲಸದವರು, ಬಡಗಿ ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದವರ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಲು ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶಾಲೆ ಒಂದು ಆವೃತ ಮತ್ತು ಗದ್ದಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅನಿವಾರ್ಯ ತಾಣಗಳೆನಿಸಿದರೆ ಹೇಗೆ ಎಂದು ನಾನು ಆಲೋಚಿಸ-ಲಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಮುಕ್ತವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನೆ ಹೊರಗೆ ಮತ್ತು ಒಳಗೆ, ಹಾಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಒಳ–ಹೊರಗೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಕ್ಕಳ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ಇದು ತದ್ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಾಣುತಿತ್ತು.

ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ನಾನು ಶಾಲೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಮತ್ತು ಹೊರಗೆ ಎರಡೂ ಕಡೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ಓಡಾಡುವಂತೆ ವಿನ್ಯಾಸಗೊಳಿಸಿ ಇವೆರಡನ್ನೂ ಕಲಿಯುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನಾಗಿ ಅರ್ಥನೀಡುವಂತೆ ಮಾಡಿದೆ.

[1]Rabindranath Tagore,
'My School' in *Personality* pp.119-120.
2002 Edition. New Delhi: Rupa.

[2]Primo Levi, (1981) *The Search for Roots.* p.5.
Translated by Peter Forbes (2001), Penguin Books.

ಅನಿವಾರ್ಯವಾಗಿ ಶಾಲೆಯ ಆವರಣದ ವಿನ್ಯಾಸ ಮತ್ತು ಅದರ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಮಗುವಿನ ಹಾಗೂ ಪ್ರಪಂಚದ ನಡುವಿನ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತವೆ. ಟ್ಯಾಗೂರರಿಗೆ ನೆನಪಿರುವಂತಹ ಒಂದು ಅನ್ಯಲೋಕದ ಹಾಗೂ ಪ್ರತಿಕೂಲ ಪರಿಸರವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಹ ತಾಣಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಇವು ಆಟ ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವೆಸಗಲು ಆಹ್ವಾನ ನೀಡುತ್ತಿರುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳನ್ನುಳ್ಳ ತಾಣಗಳಾಗಿಯೂ ಇರಬಹುದು. ಒಳಗಿನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದಂತಿರುವ ಆವರಣಗಳನ್ನು ಉದ್ದೇಶಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಪಡಸಾಲೆಗಳು, ಅಂಗಳಗಳು, ತಗ್ಗಿನ ಗೋಡೆಗಳು ಮತ್ತು ಜಾಲರಿಯನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಒಳಗಿನ ಮತ್ತು ಹೊರಗಿನ ಎರಡೂ ಜಾಗಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ಕಾರ್ಯವೆಸಗುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಆವರಿಸುವಂತೆ ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಬೆಳಸಬಹುದು ಮತ್ತು ಕೆಲಸ ಮಾಡಲು ಅಥವಾ ಆಟವಾಡಲು ನೆರಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಪುಸ್ತಕವಾಗಲಿ, ಆಟದ ವಸ್ತುಗಳಾಗಲೀ ಕೈಗೆಟಕುವಂತಿರಬೇಕು ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳು ತಮಗೆ ಆಸಕ್ತಿ ಇರುವ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸುಂದರವಾಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಕೊಡುಗೆಯನ್ನು ನೀಡುವಂತೆ ಇರಬೇಕು. ಖಾಲಿ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಮಾರ್ಪಡಿಸಲು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಿರುವ ಚಿತ್ರಗಳು ಮತ್ತು ಮುದ್ರಣಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸದೆ ಮಕ್ಕಳೇ ಬರೆದಿರುವ ಮತ್ತು ಚಿತ್ರಿಸಿರುವ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿ ಚಲನಶೀಲತೆಯುಳ್ಳ ಮತ್ತು ನಮನೀಯತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಪ್ರದೇಶಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬಹುದು

ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಬದಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಬೆಳೆಯಲು ಮತ್ತು ಕಲಿಯಲು ಆರೋಗ್ಯಪೂರ್ಣವಾದ ಪರಿಸರವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅಂಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿದೆಯೇ? ಹಳೆಯ ಶಾಲಾ ಕಟ್ಟಡಗಳನ್ನು ಈಗ ಹೊಸ ಕಟ್ಟಡಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅತೀ ದುಬಾರಿಯ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚು ಬಾಳಿಕೆ ಬರುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಇವು ಹೆಚ್ಚು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಅಥವಾ ಅನುಕೂಲವನ್ನಾಗಲೀ ಒದಗಿಸುತ್ತಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವು ಒಂದರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಐಶಾರಾಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತೆ, ಚಿತ್ತಾಕರ್ಷಕವಾಗಿ ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ, ಬೆಳೆಯುವ ಮಕ್ಕಳ ಅಗತ್ಯತೆಗೆ ಪೂರೈಸುವಂತೆ ಇರದಿರುವದೇ ಹೆಚ್ಚು.

ಗ್ರಾಮೀಣ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮರಗಳು, ಬಂಡೆಗಳು ಮುಕ್ತ ಆವರಣಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಅವುಗಳ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಯಾರೂ ಪರಿಗಣಿಸಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಷ್ಟೇ ಸೌಲಭ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ನೈಜವಲ್ಲದ, ಬದಲಾವಣೆ ಇಲ್ಲದ ಆಟದ ಮೈದಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಒಲವು ತೋರುವುದಿಲ್ಲ, ಮಕ್ಕಳು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಇಷ್ಟಪಡುವುದು ಮಾರ್ಪಾಡಿಗೆ ಒಳಗಾಗಬಲ್ಲ, ವಯಸ್ಕರ ಕಣ್ಗಾವಲು ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣವಿಲ್ಲದೇ ತಾವೇ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲ, ಬದಲಾಯಿಸಬಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವಂತಹ ಕಚ್ಚಾ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಎಂಬುದನ್ನು ಇತ್ತೀಚಿನ ಸಂಶೋಧನೆ ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದೆ[ii]. ವಿಪರ್ಯಾಸ ಎಂದರೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಮಕ್ಕಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಸಂಕುಚಿತ ಮತ್ತು ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿರುವ ಜೀವನವನ್ನು ಎದುರಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ಇವರಿಗೆ ಮನೆ ಮತ್ತು ಶಾಲೆ ಇವರೆಡೂ ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾದ ನಿಯಂತ್ರಣಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದ ಪರಿಸರವಿರುತ್ತದೆ.

ಮಕ್ಕಳು ತಾವೇ ಸಹಜ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವಂತಹ ತಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೇಹೊರತು ತಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ಅಂಕಣಗಳಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲ. ಲೋರಿಸ್ ಮಾಲಗುಜ್ಜಿಯವರು ಅತೀ ಸುವ್ಯವಸ್ಥಿತ ಅತಿಯಾಗಿ ನಿಗದಿಪಡಿಸಿ ರಚಿಸಿದ ಪರಿಸರದ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಹೀಗೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ:

ಹೇಳುತ್ತಾರೆ ಅವರು ಮಗುವಿಗೆ:

ನೋಡು ಮಗೂ, ಆಟಾನೇ ಬೇರೆ ಅಭ್ಯಾಸಾನೇ ಬೇರೆ
ವಾಸ್ತವ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಬೇರೆ ಭಾವನಾ ಜಗತ್ತೇ ಬೇರೆ
ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಬೇರೆ ಕಲ್ಪನಾ ವಿಹಾರವೇ ಬೇರೆ
ಆಕಾಶವೇ ಬೇರೆ ಭೂಮಿಯೇ ಬೇರೆ
ವಿಚಾರವೇ ಬೇರೆ ಕನಸೇ ಬೇರೆ
ಎಂದೂ ಇವುಗಳು ಜೊತೆಯಾಗಿ ಸೇರಲಾರವು.

ಶಾಲಾ ಪರಿಸರ ಇಡೀ ಪ್ರಪಂಚವಿದ್ದಂತೆ. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಿಕೆಯ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಿನ ಭೌತಿಕ, ಸಂವೇದನಾತ್ಮಕ ವಾಸ್ತವವಾಗಿ ತಂದಿರಿಸಬೇಕು ಇದಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳು ಪರ್ಯಾಲೋಚನೆಯಿಂದ, ವಾಸ್ತವಿಕತೆಯಿಂದ ಮತ್ತು ಕಲ್ಪಕತೆಯಿಂದ ಸಂಬಂಧ ಬೆಳೆಸಿ ನೆಲೆಯೂರುವಂತೆ ಇರಬೇಕು.

ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪರಿಸರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಾ, ಆಟ ಆಡುತ್ತಾ ಓದುತ್ತಾ ಕಲಿಯುತ್ತಾ ಸುತ್ತಲ ಪರಿಸರದೊಂದಿಗೆ ಅಕ್ಕರೆಯ ಸಂಬಂಧ ಬೆಸೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸಬೇಕು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ನಾನು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಬೆಳಗ್ಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಮುಖ್ಯ ಕೋಣೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾವು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಂಡ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಒಂದು ಮಂಡಲವನ್ನು ರಚಿಸುತಿದ್ದರು. ವಿವಿಧ ವಿನ್ಯಾಸದ ಹುಲ್ಲು, ಬೀಜಗಳು, ಕಾಯಿಗಳು, ಹೂವುಗಳು ಮತ್ತು ಎಲೆಗಳಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆದರೆ ಇವು ಒಂದೇ ರೀತಿಯಾಗಿರದೆ ಋತುಮಾನ, ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದ ಮಕ್ಕಳ ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಚತುರತೆಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುವಂತೆ ಇರುತಿದ್ದವು. ಇದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಆಗುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಗಮನಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುತಿತ್ತಲ್ಲದೇ ಮಾದರಿಗಳು, ವಿನ್ಯಾಸಗಳು, ಸಮರೂಪತೆ, ಆಕಾರ, ಮೈಮೆರಗು,ಬಣ್ಣಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಪರಿಶೋಧಿಸಲು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತಿತ್ತು.

ಮಕ್ಕಳು ಉದ್ಯಾನವನವನ್ನು ಆಡುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೇ ಅದರ ಸುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಲು ಕೆಲಸ ಮಾಡುತಿದ್ದರಿಂದ ಕಲಿಕೆಗೆ ಅದೊಂದು ಸಮೃದ್ಧ ಸಂಪನ್ಮೂಲವಾಗಿತ್ತು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಬೀಜ ನೆಡಲು ಮಾಡಿದ ಎತ್ತರದ ಪಾತಿಗಳ ಅನುಕೂಲಗಳನ್ನು ಇನ್ನಿತರ ವಿಧಾನದ ನೆಡುವಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ಹೋಲಿಕೆ ಮಾಡಲು ಮತ್ತು ವ್ಯತ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಬಳಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಥವಾ, ಸಾವಯವ ಕಸವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿ ಅಥವಾ ಮಿಶ್ರಣ ಮಾಡಿ ಜೈವಿಕವಾಗಿ ಕೊಳೆಯುವುದು ಎಂದರೆ ಏನು ಎಂದು ತಿಳಿಯಬಹುದಾಗಿತ್ತು.

ತಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಮತ್ತು ಕೊಳೆಯುವಿಕೆಯನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿ ಅವುಗಳ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ದಾಖಲಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು – ಇದ್ದಕಿದ್ದಂತೆ ಸುರಿದ ಮಳೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡ ಅಣಬೆ ಬೂಷ್ಟುಗಳು, ಕಂಡು ಕೇಳರಿಯದ ಶಂಖದ ಹುಳು, ಬಸವನ ಹುಳುಗಳು ಅಥವಾ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಜೇಡನ ಬಲೆಯ ಎಳೆಗಳು ಉಳಿಯುವ ಸುದೀರ್ಘಕಾಲ – ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹೊರಗಿನ ತಾಣವನ್ನು ಕಲಿಕೆಗೆ ಸಂಪದ್ಭರಿತ ಸಂಪನ್ಮೂಲವನ್ನಾಗಿಸಿತ್ತು.

ಶಾಲೆಯ ಹೊರಗೂ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳು ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಾಗ ದೈಹಿಕವಾಗಿ ಮಾತ್ರ ಬರದೆ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಹೆಕ್ಕಿಕೊಂಡ ಅನೇಕ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳು, ಅನಿಸಿಕೆಗಳು, ಆಲೋಚನೆಗಳು ಮತ್ತು ಅನುಭವಗಳನ್ನೂ ತರುತ್ತಾರೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ತಮ್ಮದೇ ಆಯ್ಕೆಯ ವಾರ್ತೆಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ದಿನಚರಿಯನ್ನು ಇಡುವಂತೆ ಮಾಡುವುದು ಒಂದು ಮಾರ್ಗವಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಚಿತ್ರ ರಚಿಸಬಹುದು, ಪ್ರಮುಖವಾದ ಘಟನೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಬರೆಯಬಹುದು ಅಥವಾ ಹೇಳಿ ಬರೆಸಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯಗಳು ವಯಸ್ಕರಿಗೆ ಸಣ್ಣ ವಿಷಯಗಳಂತೆ ಕಾಣಬಹುದು. ಆದರೆ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಕಲಹ, ಹೊಸ ಬಟ್ಟೆಯ ಖರೀದಿ, ನಾಯಿ ಮರಿಯ ಜನನ, ಕೊಟ್ಟ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಮುರಿದಿದ್ದು, ವೈದ್ಯರ ಭೇಟಿ ಅಥವಾ ಬಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯಾಣ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಕ್ಕಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದಾಖಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಯೋಗ್ಯವಾದುದ್ದಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಅನುಭವಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು, ಇನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೆ ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಿಸಲು ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸುವ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇದೆ.

ಮಕ್ಕಳ ಕಲಿಕೆಗೆ ಮನೆಯ ಮತ್ತು ಗ್ರಾಮದ ಸುತ್ತಲಿರುವ ಪ್ರದೇಶವೇ ಶ್ರೀಮಂತ ಪಠ್ಯವಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಭೂಗೋಳ, ಇತಿಹಾಸ, ಅರ್ಥಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನು ಬೋಧಿಸಲು ಅವರಿಗೆ ಚಿರಪರಿಚಿತವಿರುವ ವಿಷಯುಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು. ಉದಾಹರಣೆಗೆ, ಇತಿಹಾಸದ ತರಗತಿಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಯಾವುದಾದ–ರೊಂದು ಆಸಕ್ತಿದಾಯಕ ವಸ್ತುವನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿ ತರುವಂತೆ ಹೇಳಲಾಯಿತು. ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ವಸ್ತುಗಳು ಬಾಗಿಲ ಚೌಕಟ್ಟು, ಬಂದೂಕು, ಹೊಲಿಗೆ ಯಂತ್ರ ಮತ್ತು ಹೊಗೆ ರಹಿತ ಇಜ್ಜಿಲ ಒಲೆ ಮುಂತಾದುವಾಗಿದ್ದವು. ಮಕ್ಕಳು ಇವುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಚರ್ಚಿಸಿದರು ಮತ್ತು ತಾವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ತಿಳಿಯ ಬಯಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೆಲವೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸಿದರು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾದ

ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಂದರೆ "ಭೂತಗಳನ್ನು ಬಂದೂಕಿನಿಂದ ಹೊಡೆಯಬಹುದೆ?" ಎಂಬುದರೊಂದಿಗೆ, ಹೆಚ್ಚು ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷ ಹಳೆಯದು, ಯಾವ ವಸ್ತುವಿನಿಂದ ತಯಾರಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತು ಈ ವಸ್ತುವಿನ ಬಳಕೆ ಏನು? ಎನ್ನುವಂತಹ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿದ್ದವು. ಈ ಚಟುವಟಿಕೆಯು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆಯಲು ಮಾಹಿತಿಯನ್ನು ಒದಗಿಸಿತು ಮತ್ತು ಇದು ಅವರಿಗೆ ಗತಕಾಲದ ಬಗ್ಗೆ ಅರಿವನ್ನು ನೀಡಿದ್ದಲ್ಲದೇ ಹೊಸದಾಗಿ ಆವಿಷ್ಕರಿಸಿದ ವಸ್ತುಗಳು ಮತ್ತು ನವೀನ ಮಾದರಿಯ ತಂತ್ರಜ್ಞಾನ ಹೇಗೆ ವಿಷಯ ಮತ್ತು ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಬದಲಾವಣೆಯನ್ನು ತರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಅರಿಯಲು ಸಹಾಯಕವಾಯಿತು.

ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮ ದೈನಂದಿನ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ವಿಷಯದಿಂದಲೂ ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬಹುದು: ಮನೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಲು ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ವಸ್ತುಗಳು, ತಾವು ಧರಿಸುವ ಬಟ್ಟೆ, ತಾವು ತಿನ್ನುವ ಆಹಾರ, ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗೆ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವ ಪರಿಹಾರಗಳು, ಮುಂತಾದುವುದರಿಂದಲೂ ಕಲಿಕೆಯ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೊರಗಿನ ಅನೇಕ ಶಕ್ತಿಗಳು, ಆಯ್ಕೆ ಮತ್ತು ಸಾಧ್ಯತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಬಲ್ಲವು ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ನಾವು ನಮ್ಮ ಗತಕಾಲವನ್ನು ಅಸಹಜವಾಗಿ ವೈಭವೀಕರಿಸದಂತೆ ಅಥವಾ ಇಂದಿನ ವಿದ್ಯಮಾನವನ್ನು ಶುದ್ಧಿಕರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೇ ಇಂದಿನ ಅನಿಶ್ಚಿತತೆ ಮತ್ತು ಸವಾಲುಗಳೊಂದಿಗೆ ನಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಸಮಾಜ ಅಧ್ಯಯನವು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತದೆ. ಕಳೆದ ಹತ್ತು ವರ್ಷಗಳಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತಲಿನ ಸಮುದಾಯಗಳ ಜೀವನ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ವೇಗ ನಾಟಕೀಯವಾಗಿ ಬದಲಾವಣೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದೆ. ಕೌಟುಂಬಿಕ ಜೀವನದ ಮಾದರಿಗಳು, ಮಗುವಿನ ಪಾಲನೆಯ ಶೈಲಿಗಳು, ಪುರುಷರು ಮತ್ತು ಮಹಿಳೆಯರ ಉದ್ಯೋಗಗಳು, ತಿನ್ನುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು, ಸಂಘರ್ಷವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನಗಳು ಮತ್ತು ಮನೋರಂಜನೆಯ ಮೂಲಗಳು ಇವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಮುದಾಯಗಳು ನಗರೀಕರಣವನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವ ಧಾವಂತದಲ್ಲಿ ರೂಪಾಂತರದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿವೆ. ನಮ್ಮ ನೆರೆಹೊರೆಯು ವ್ಯವಸಾಯ ಆಧಾರಿತ ಆರ್ಥಿಕತೆಯಿಂದ ಅರೆ ನಗರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗೆ ಅದು ನೀಡುವ ಅನುಕೂಲಗಳು ಮತ್ತು ಸಮಸ್ಯೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಬದಲಾಗುತ್ತಿದೆ.

ಈ ಬದಲಾವಣೆಗಳು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿವೆ ಮತ್ತು ಈ ವಿಪ್ಲವಗಳು ತಮ್ಮ ಜೀವನದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ರೀತಿಯ ಪರಿಣಾಮಗಳನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿವೆ ಎಂಬುದು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿವಿದೆ. ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಕಸ ವಿಲೇವಾರಿಯ ಸಮಸ್ಯೆ, ತೀವ್ರವಾದ ನೀರಿನ ಅಭಾವ ಅಥವಾ ಸ್ಥಳೀಯ ಪೋಲೀಸರ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವ ಅಧಿಕಾರ, ಇಂತಹಾ ಕೆಲವು ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಚರ್ಚಿಸುವ ಮೂಲಕ ಮತ್ತು ಪರ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವ ಮೂಲಕ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಅಗತ್ಯವಿದೆ.

ಭೂಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳು – ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಹೊಲ-ಗದ್ದೆಗಳು ಹೇಗೆ ನಿವೇಶನಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತಿವೆ, ಅಥವಾ ಹೇಗೆ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕೆರೆಗಳು ಒಣಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿಗೆ ಗೂಡುಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿವೆ ಅಥವಾ ನೀರು ತುಂಬಿದ ಬಾವಿಗಳು ಪಾಳು ಭಾವಿಗಳಾಗುತ್ತಿವೆ ಎಂಬ ನಾಟಕೀಯವೆನಿಸುವ ಬದಲಾವಣೆಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿ ಅದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪಾತ್ರವೇನು ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ಗ್ರಾಮದ ಭವಿಷ್ಯವೇನು ಎಂದು ಮಕ್ಕಳು ಚಿಂತಿಸಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವಂತಾಗಬೇಕು.

ಈ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಅನೇಕ ಗೋಚರ ಮತ್ತು ಗುಪ್ತ, ಸುಸ್ಪಷ್ಟ ಮತ್ತು ಅತ್ಯಂತ ನವಿರಾದ ಪದರಗಳು ಒಂದು ಶಾಲಾ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುತ್ತವೆ. ಶಾಲೆಯ ಭೌತಿಕ ಪರಿಸರ ಮತ್ತು ಅದರ ಸುತ್ತಲಿನ ವಾತಾವರಣ ಶಾಲೆಯಿರುವ ಸ್ಥಳದ ಒಂದು ಆಯಾಮ. ಅತ್ಯಂತ ಕನಿಷ್ಠವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಮತ್ತು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಇನ್ನೊಂದು ಆಯಾಮವೆಂದರೆ, ಶಾಲೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ಅಥವಾ ತತ್ವಗಳು ಹಾಗೂ ವಿಶಿಷ್ಠ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು. ಪಾತ್ರ ಮತ್ತು ಸಂಬಂಧಗಳ ನಿರ್ವಹಣೆಯ ವಿಧಾನಗಳು, ಕಲಿಕೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಕಾಣುವ ಮನೋಧೋರಣೆಗಳು ಮತ್ತು ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯ ಭಾವನೆ ಹಾಗೂ ಇತರರ ಬಗ್ಗೆ ಇರುವ ಕಾಳಜಿ ಮತ್ತು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಅನುಸರಿಸುವ ಅಭ್ಯಾಸಗಳು, ಒಂದು ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿನ ಸಂಸ್ಕೃತಿ/ತತ್ವಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತವೆ.

ಶಾಲೆಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿ/ತತ್ವಗಳು ಅಥವಾ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಬಳಸುವ ಪದಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿತವಾಗುತ್ತವೆ: ಯಾರು ಅದನ್ನು ಹೇಳಿದರು ಮತ್ತು ಯಾರಿಗೆ ಹೇಳಿದರು, ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದ ಕಾರಣವೇನು. ತಾವು ಕೇಳುವ, ಓದುವ, ಬಳಸುವ ಪದಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮ್ಮನ್ನು ಸಂಬಂಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರೇ?

ಚಿತ್ರದ ಮೂಲಕವಾಗಲೀ, ಪದಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಲೀ ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗಳನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಲು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕಾಲ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶಗಳ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ತ್ವರಿತವಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವಂತೆ ಒತ್ತಡವನ್ನು ಹೇರುವುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ, ಮನದಟ್ಟು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೇ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಪುನರುಚ್ಚರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು.

ಆಂಗ್ಲ ಕಾದಂಬರೀಕಾರರಾದ ಫಿಲಿಪ್ ಪುಲ್‌ಮನ್ ಸೃಜನಾತ್ಮಕ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು, ಸಮಯ, ಮೌನ, ಸಾಹಸ ಮನೋಭಾವ ಮತ್ತು ತಾಳ್ಮೆಯ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವ ರಾತ್ರಿ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತೆರೆದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮಾಡುವ ಮೀನುಗಾರಿಕೆಗೆ ಹೋಲಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟೆಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಹೀಗೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಶೈಲಿಯ ಮೇಲೆ ಗಮನಹರಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ವಿವಿಧ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಮತ್ತು ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಲು ಶಿಕ್ಷಕರು ಬಳಸುವ ಅಪ್ಪಣೆ ವಿಧಾನಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಇವರು ಹಳಹಳಿಸುತ್ತಾರೆ. ಫಲಿತಾಂಶವನ್ನು ಅಳೆಯಲು ಒಂದು ಸಾಮಾನ್ಯ ಅವಶ್ಯಕತೆಗಳಿರುವ ಪಟ್ಟಿಯನ್ನು ಬಳಸಲಾಗುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಣಾಮಕಾರಿ ಬೋಧನೆ ಎಂದು ತೋರಿಸಲು ಪುರಾವೆಗಳಾಗಿ ಒದಗಿಸಲಾಗುವುದು ಎನ್ನುತ್ತಾರೆ.

ಒಂದು ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಿನ ಮಗು, ಭಾಷೆಯನ್ನು ಬಳಸಲು ಕಲಿಯುವುದು ಸಂಭಾಷಣೆಯಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುವ, ಆಲಿಸುವ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದಾಗಿ. ಅನಂತರ, ನಿಧಾನವಾಗಿ ತನ್ನದೇ ಆದ ವಿಷಯಗಳು ಮತ್ತು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಂಡು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿಧಾನವನ್ನು ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದರಂತೆಯೇ ನೋಟದ ಭಾಷೆಗಳ ಪರಿಶೋಧನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ ಮಗು, ವಸ್ತುಗಳೊಂದಿಗೆ ತನ್ನ ಒಡನಾಟದಿಂದ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತದೆ. ಕಲೆ ಎಂದರೆ ಬರೀ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಯಾರಿಸುವುದಲ್ಲ. ಇದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸುವುದು, ಆಲಿಸುವುದು, ಆಘ್ರಾಣಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಸ್ಪರ್ಶಗಳನ್ನು ಕಲಿಯುವುದನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಇದು ವಸ್ತುಗಳು, ಜನರು ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳೊಂದಿಗಿನ ಪ್ರತಿಸ್ಪಂದನೀಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.

ಪುಲ್ಮನ್‌ರವರು ಹೇಳಿರುವಂತೆ, ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನಿರ್ಬಂಧಿತ ಸಮಯ ಮತ್ತು ಅವಕಾಶದ ಅಗತ್ಯವಿದೆ. ಚಿತ್ರವನ್ನ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು, ಒಂದು ಗಣಿತದ ಸಮಸ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಲು ಅಥವಾ ಏನನ್ನಾದರೂ ನಿರ್ಮಿಸಲು ಎಲ್ಲಾ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಕಾಲಾವಕಾಶ ಸಾಕೆಂದು ನಾವು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಎಳೆ ಮಕ್ಕಳು ತಮಗಿರುವ ಸುಸ್ಥಿರವಾದ ಗಮನ ಕೇಂದ್ರೀಕರಣದ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಚಕಿತಗೊಳಿಸಬಹುದು.

ನಾವು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ನೀಡಲಾಗದಿರುವ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೆಂದರೆ, ಸ್ವಾಯತ್ತತೆಯ ಭಾವನೆ. ಸ್ಥಳ, ಸಮಯ ಮತ್ತು ವಿಷಯಗಳು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯಾರು, ಯಾವಾಗ, ಎಷ್ಟು ಸಮಯ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಶಿಕ್ಷಕರಿಂದ ಆಗುತ್ತವೆ. ಮೂರು ವರ್ಷಗಳ ಹಿಂದೆ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಕೆಲವೊಂದನ್ನಾದರೂ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಅವಕಾಶವನ್ನು ನೀಡುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದೆವು. ವಾರಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಾರಿ ಶುಕ್ರವಾರ 'ಮುಕ್ತ ಆಯ್ಕೆ' ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಯಾವುದಾದರೊಂದು ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಂತಹ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳೆಂದರೆ, ನಾಟಕ, ಅಡುಗೆ, ಕಾಗದವನ್ನು ಮಡಚಿ ಮಾಡುವ ಆಕೃತಿಗಳು, ಬಣ್ಣ ತುಂಬುವುದು, ವಿನ್ಯಾಸಗಳ ತಯಾರಿಕೆಯಾಗಿದೆ, ಗಣಕ ಯಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಲೆ ಮೂಡಿಸುವುದು, ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿ ವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡುವುದು ಮತ್ತು ಜೇಡಿ ಮಣ್ಣನ್ನು ಬಳಸಿ ಆಕೃತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿದೆ. ಮಕ್ಕಳು ಒಂಟಿಯಾಗಿ, ಜೋಡಿಯಾಗಿ ಅಥವಾ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಚಟುವಟಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬಹುದು ಮತ್ತು ಯಾವ ವಯೋಮಾನದವರ ಜೊತೆಯಲ್ಲಾದರೂ ಬೆರೆತು ತೊಡಗಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಇಲ್ಲಿ ಶಿಕ್ಷಕರ ಹಸ್ತಕ್ಷೇಪ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ಆದರೆ ಅವಧಿಯ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳು ತಾವು ಏನನ್ನು ಮಾಡಿರುವರೆಂದು ಇತರರಿಗೆ ಪ್ರದರ್ಶಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಅದರ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಈ ರೀತಿಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಲ್ಲಾ ಸಮಯದಲ್ಲೂ ಸೂಕ್ತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ, ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ ಅಥವಾ ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯವಲ್ಲ ಮತ್ತು ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ನಿರ್ದೇಶನದ ಅವಶ್ಯಕತೆ ಇರುವುದು ಸ್ಪಷ್ಟ. ಕೆಲವೊಂದು ವಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಸ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಶಾಲೆಗಳು ಮಕ್ಕಳ ವಿಭಿನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ, ಅಪೇಕ್ಷಣೀಯ ಕಲಿಕಾ ಶೈಲಿ ಮತ್ತು ಆಸಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಕಾರ್ಯಗತಗೊಳಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಬೇಕೇ ವಿನಾ ಅದರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಲ್ಲ.

ಪರಿಸರದ ಬಗ್ಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವಾಗ ನಾವು ಅನೇಕ ಪದರಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಬೇಕು. ಆರೋಗ್ಯಕರವಾದ ಪರಿಸರವೆಂದರೆ ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಪರ್ಕವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಂತಹದ್ದು ಕಟ್ಟಡದ ಒಳಗಿನ ಆವರಣಕ್ಕೆ ಹೊರಗಿನ

ಸ್ಥಳಗಳ ಸಂಪರ್ಕ, ಶಾಲೆಯ ಒಳಗಿನ ಕಲಿಕೆ ಮತ್ತು ಅದರ ಪರಿಧಿಯ ಆಚೆಗಿನ ಜೀವನದೊಂದಿಗೆ ಸಂಪರ್ಕ, ನಿಮ್ಮೊಳಗೆ ಏನು ನಡೆಯುತ್ತಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಿ ಸಂಪರ್ಕ ಏರ್ಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು ಬೇಕಾಗಿರುವ ಅವಕಾಶ, ಕನಸು ಮತ್ತು ಕಲ್ಪನೆ ಹಾಗೂ ಅದನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಳ್ಳಲು ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ಸಮಯ. ಇದಲ್ಲದೇ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಮತ್ತು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವುದನ್ನು ಆಯ್ಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಧ್ಯತೆಗಳು.

ಇನ್ನೂ ಸಮತೋಲಿತವಾದ ಭವಿಷ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವ ಸಲುವಾಗಿ, ಇಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಈಗಲೇ ಬೇಕಾದ ಅಗತ್ಯತೆಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನ ಒಳಾಂಗಣ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಮತ್ತು ಸುತ್ತಲಿನ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಹೊರಾಂಗಣದ ವಸ್ತು ವಿಶೇಷಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ರೂಪಿಸುವಂಥ ಮತ್ತು ಸಮೃದ್ಧಗೊಳಿಸುವಂಥ ಸಹಭಾಗಿ ಕಲಿಕೆಯ ಟ್ಯಾಗೂರರ ಸ್ವಪ್ನ ನಮಗೆ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯಾಗಿದೆ.

ಜೇನ್ ಅವರು ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಅಜೀಂ ಪ್ರೇಂಜಿ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ ಮತ್ತು ಮುಂಬೈನ ಸಮಾಜ ವಿಜ್ಞಾನದ ಟಾಟಾ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಅರೆಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು 1975 ರಿಂದ ಬೆಂಗಳೂರಿನ ಹೊರವಲಯದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪದ್ಧತಿಯೇತರ ಶಾಲೆಯಾದ ಸೀತಾ ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲಸಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಇತ್ತೀಚೆಗೆ ಅವರು ವಯಸ್ಕರ ಶಿಕ್ಷಣ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತೊಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಇವರನ್ನು jane.sahi@azimpremjifoundation.org ಯಲ್ಲಿ ಸಂಪರ್ಕಿಸಬಹುದು.